

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Práce s prameny a jejich dokumentace

Marcel Arbeit
Roman Trušník

Literatura a film bez hranic: dislokace a relokace v pluralitním
prostoru
CZ.1.07/2.3.00/20.0150

Termíny dle ČSN ISO 690

citace (reference)

data popisující informační zdroj nebo jeho část, dostatečně přesně a podrobně pro identifikaci, a umožnění jeho vyhledání

POZNÁMKA Citací může být: část seznamu informačních zdrojů; titulek abstraktu nebo kritické recenze; poznámka připojená k textu, v zápatí stránky nebo na konci textu; nebo údaj zahrnutý v textu.

odkaz (citation)

údaj v textu nebo jiném druhu obsahu dokumentu na příslušnou bibliografickou citaci

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Shrnutí, parafráze, citát

- shrnutí a parafráze – vyjádření cizí myšlenky vlastními slovy
- citát – *přesné* uvedení cizího textu
- ve všech třech případech je nutné prostřednictvím odkazu a citace uvést zdroj
- různé styly řeší různě

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Tři základní normy

ČSN ISO 690

MLA

Chicago (CMS)

ČSN ISO 690

- česká verze mezinárodní normy ISO 690:2010
- vydáno v březnu 2011
- nahrazuje ČSN ISO 690 (01 0197) z prosince 1996 a ČSN ISO 690-2 (01 0197) z ledna 2000
- „Tato mezinárodní norma nepředepisuje konkrétní styl odkazu nebo citace. Příklady použité v této mezinárodní normě nejsou předepisující, pokud jde o styl a interpunkci.“
- řada neoficiálních interpretací, které jsou reálně používány (Boldiš) – vyplývá z nutnosti (nejednoznačnosti a protimluvy ve vlastní normě)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

MLA

- styl definovaný Modern Language Association of America
- "The MLA Style Sheet" (1951)
- *MLA Style Manual and Guide to Scholarly Publishing* (3rd ed., 2008)
- *MLA Handbook for Writers of Research Papers* (7th ed., 2009)

Chicago (CMS)

- styl definovaný University of Chicago Press
- *Manual of Style* (1906)
- *The Chicago Manual of Style* (16th ed., 2010)
- Kate L. Turabian: *A Manual for Writers of Research Papers, Theses, and Dissertations* (7th ed., 2007)
– reflektuje 15. vydání!

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Metody citace

Metody citace

- Forma jméno-datum (harvardský systém)
 - ISO, CMS
- Průběžné poznámky
 - ISO, CMS, dříve i MLA
- Závorkové citace v textu
 - MLA, připouští CMS
- Forma číselného odkazu
 - ISO

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Forma jméno-datum

- v textu se na citované dílo odkazuje jménem autora, rokem vydání a obvykle stranou
- za textem následuje bibliografie

As legal observers point out, much dispute resolution transpires outside the courtroom but in the “shadow of the law” (Mnookin and Kornhauser 1979). . . . Here we empirically demonstrate that workers’ and regulatory agents’ understandings of discrimination and legality emerge not only in the shadow of the law but also, as Albiston (2005) suggests, in the “shadow of organizations.”

Albiston, Catherine R. 2005. “Bargaining in the Shadow of Social Institutions: Competing Discourses and Social Change in the Workplace Mobilization of Civil Rights.” *Law and Society Review* 39 (1): 11–47.

Mnookin, Robert, and Lewis Kornhauser. 1979. “Bargaining in the Shadow of the Law: The Case of Divorce.” *Yale Law Journal* 88 (5): 950–97.

Forma jméno-datum II

Výhody:

- ekonomický zápis
- v disciplínách, kde se používá, snadno srozumitelné – všichni vědí, co je to Chatman (1978) nebo Quirk et al. (1985), i bez hledání v bibliografii
- jednoduché z hlediska redakce

Nevýhody:

- nehodí se v oborech, které nepracují s prvními vydáními – co je to Melville (1984)?

Průběžné poznámky

- odkazy v textu (obvykle číselný index) vedou k poznámce pod čarou nebo na konci dokumentu, kde se nachází úplná či zkrácená bibliografická citace
- text je zpravidla doplněn závěrečnou bibliografií

“Nonrestrictive relative clauses are parenthetic, as are similar clauses introduced by conjunctions indicating time or place.”¹

1. William Strunk Jr. and E. B. White, *The Elements of Style*, 4th ed. (New York: Allyn and Bacon, 2000), 3.

Strunk, William, Jr., and E. B. White. *The Elements of Style*. 4th ed. New York: Allyn and Bacon, 2000.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Průběžné poznámky II

Výhody:

- poznámky pod čarou uživatelsky nejprívětivější forma ("mrknu a vidím")

Nevýhody:

- poznámky na konci dokumentu uživatelsky nejneprívětivější forma (neustálé listování)
- edičně nejnáročnější (záznam v poznámce se u CMS formálně liší od záznamu v bibliografii, nutno vytvořit a udržovat dva seznamy)

Závorkové citace

- citace je umístěna v textu v závorkách
- text je doplněn soupisem použité literatury

The aesthetic and ideological orientation of jazz underwent considerable scrutiny in the late 1950s and early 1960s (Anderson 7).

Anderson, Iain. *This Is Our Music: Free Jazz, the Sixties, and American Culture*. Philadelphia: U of Pennsylvania P, 2007. Print. *The Arts and Intellectual Life in Modern America*.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Závorkové citace II

Výhody:

- edičně nenáročné

Nevýhody:

- uživatelsky nepřívětivý systém
- problematické rozlišování více děl od jednoho autora

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Forma číselného odkazu

- číslem se odkazuje na zdroje v pořadí, v jakém jsou citovány poprvé
- text doplňuje číslovaný seznam použité literatury

The notion of an invisible college has been explored in the sciences²⁶. Its absence among historians is noted by Stieg^{13 s. 556}.

It may be, as Burchard (8) points out, that they have no assistants, or are reluctant to delegate (27, 28).

13. STIEG, M.F. The information needs of historians. *College and Research Libraries*, 1981, **42**(6), 549-560.

28. CHAPMAN, J. *Report to the British Library Research and Development Department* [mikrofiš]. Birmingham: University School of History, 1981. S1/9/281.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Forma číselného odkazu II

Výhody:

- absolutně žádné (v humanitních vědách se snad nepoužívá)

Nevýhody:

- zdroje nejsou řazeny abecedně ani chronologicky
- nepřehledné
- edičně náročné

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Příklady citací v jednotlivých normách

ISO: ČSN ISO 690: 2010

MLA: MLA 3rd ed./7th ed.

CBib: Chicago Manual of Style, 16th ed.,
humanities style

CAD: Chicago Manual of Style, 16th ed.,
author-date

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Kniha

- ISO: JOHNSON, Roberta. *Gender and nation in the Spanish modernist novel*. Nashville: Vanderbilt University Press, 2003.
- MLA: Johnson, Roberta. *Gender and Nation in the Spanish Modernist Novel*. Nashville: Vanderbilt UP, 2003. Print.
- CBib: Johnson, Roberta. *Gender and Nation in the Spanish Modernist Novel*. Nashville: Vanderbilt University Press, 2003.
- CAD: Johnson, Roberta. 2003. *Gender and Nation in the Spanish Modernist Novel*. Nashville: Vanderbilt University Press.

Část knihy

- ISO: MANFERLOTTI, Stefano. Writers from elsewhere. In: Iain CHAMBERS and Lidia CURTI, eds. *The postcolonial question: common skies, divided horizons*. London: Routledge, 1996, s. 189–195.
- MLA: Manferlotti, Stefano. “Writers from Elsewhere.” *The Postcolonial Question: Common Skies, Divided Horizons*. Ed. Iain Chambers and Lidia Curti. London: Routledge, 1996. 189–95. Print.
- CBib: Manferlotti, Stefano. “Writers from Elsewhere.” In *The Postcolonial Question: Common Skies, Divided Horizons*, edited by Iain Chambers and Lidia Curti, 189–95. London: Routledge, 1996.
- CAD: Manferlotti, Stefano. 1996. “Writers from Elsewhere.” In *The Postcolonial Question: Common Skies, Divided Horizons*, edited by Iain Chambers and Lidia Curti, 189–95. London: Routledge.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Článek

- ISO: WILLIAMS, Linda. Of kisses and ellipses: the long adolescence of American movies. *Critical Inquiry*. 2006, **32**(2), 288–340. ISSN 0093-1896.
- MLA: Williams, Linda. “Of Kisses and Ellipses: The Long Adolescence of American Movies.” *Critical Inquiry* 32.2 (2006): 288–340. Print.
- CBib: Williams, Linda. “Of Kisses and Ellipses: The Long Adolescence of American Movies.” *Critical Inquiry* 32, no. 2 (2006): 288–340.
- CAD: Williams, Linda. 2006. “Of Kisses and Ellipses: The Long Adolescence of American Movies.” *Critical Inquiry* 32 (2): 288–340.

Článek na webu

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- ISO: GROSSMAN, Lev. A night at the space opera. *Time*. 29 Feb. 2008. [vid. 19 Mar. 2012]. Dostupné z: <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1718574,00.html>.
- MLA: Grossman, Lev. "A Night at the Space Opera." *Time* 29 Feb. 2008. Web. 19 Mar. 2012. <<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1718574,00.html>>.
- CBib: Grossman, Lev. "A Night at the Space Opera." *Time*, February 29, 2008. <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1718574,00.html>. Accessed March 19, 2012.
- CAD: Grossman, Lev. 2008. "A Night at the Space Opera." *Time*, February 29. <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1718574,00.html>. Accessed March 19, 2012.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Tři základní normy II

ČSN ISO 690

MLA

Chicago (CMS)

ČSN ISO 690

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

- „Tato mezinárodní norma nepředepisuje konkrétní styl odkazu nebo citace. Příklady použité v této mezinárodní normě nejsou předepisující, pokud jde o styl a interpunkci.“
- nejednoznačnost (např. povinné uvádění ISBN, příklady v normě je však neuvádějí)
- příklady jen v angličtině
- graficky neodlišuje články (chybí uvozovky)
- kapitalizace – jména, chybí u článků v angličtině
- nedostupnost
- odkazuje na další stejně nedostupné normy

BLAKE, Nicholas [pseud. **Cecila Day LEWISE**].

Æ [pseud. **RUSSELLA, George Williama**].

DIALOG INFORMATION SERVICES. *Enhancements to the DIALOG Search System: DIALOG version 2 (user manual update)*. Palo Alto [**California**]:

DIALOG, 1985 Nov. Technical Memo 5.

Belle de Jour. In: *Magill's Survey of cinema* [online]. Pasadena [CA]: Salem Press, 1985- [vid. 1994-08-04]. Accession number 0050053. Dostupný z: Dialog Information Services, Palo Alto [**CA**].

BURCHARD, J. E. How humanists use a library. In: C.F.J. OVERHAGE and J.R. HARMAN, eds. *Intrex: Report on a planning conference and information transfer experiments*. Cambridge, **Mass.**: MIT Press, 3 Sep. 1965, s. 41-87.

AYMARD, Maurice, ed. Dutch capitalism and world capitalism. In: *Studies in Modern Capitalism*. New York: Cambridge University Press, 1982, s. 78-96.

KLEIN, Peter Wolfgang. Dutch capitalism and the European world economy. In: Maurice AYMARD, ed. *Dutch capitalism & world capitalism. Capitalisme hollandais et capitalisme mondial*. Cambridge: Cambridge University Press; Paris: Editions de la Maison des Sciences l'Homme, 1982, s. 75-92. Studies in Modern Capitalism.

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost
INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

MLA

- komplexní řešení stylu
- dříve vhodná pro mezinárodní publikace
- v 7. vydání nepoužitelná
 - povinné uvádění formy i u tištěných zdrojů (Print)
 - neuvádění URL u internetových zdrojů
 - uznává jen závorkové citace

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

CMS

- komplexní řešení stylu
- zlatý standard pro publikace v angličtině
- obsahuje dva systémy: průběžné poznámky i autor-datum
- v 16. vydání se formy citací v obou systémech sbližují
- přetrvávají některé nelogičnosti (čísla stran u kapitol v knihách)
- pro použití v jiných jazycích nutno upravit (Edited by -> Ed.)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Co tedy?

- pro články dle požadavků redakce / vydavatele
- pro vlastní publikace v angličtině CMS s drobnými úpravami (umístění čísel stran)
- pro vlastní publikace v češtině vlastní styl vycházející z CMS/MLA, ovšem odstraňující jejich nedostatky
 - Edited by → Ed.
 - Translated by → Přel.
 - no. → č.
 - umístění čísel stran

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Příklady v češtině

Adorno, Theodor W. *Estetická teorie*. Přel. Dušan Prokop. Praha: Panglos, 1997.

Barker, Clive. „Jak krvácejí kořistníci.“ Přel. Milan Žáček. *Knihy krve 4–6*. Praha: Pavel Dobrovský – BETA, 2009. 410–43.

Bednaříková, Jarmila, a Lubor Kysučan. „Les jako locus amoenus? Estetika lesa v antické literatuře.“ *Člověk a les*. Ed. Pavel Klvač. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 28–35.

Darwin, Charles. *O původu člověka*. Přel. Josef Wolf a Zora Wolfová. Praha: Academia, 2006.

Mukařovský, Jan. „Pojem celku v teorii umění.“ *Studie [I]*. Ed. Miroslav Červenka a Milan Jankovič. Brno: Host, 2000. 39–49.

Purkyně, Emanuel. „Šumava a její rostlinstvo.“ *Živa* 7.1 (1859): 20–31.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Nejčastější problémy při dokumentaci zdrojů z pohledu editorů

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Obvyklé problémy

- nepřesné citáty
- neuvádění editorů a překladatelů
- nesprávné odkazování na web (jen adresa)
- nejednotnost na všech úrovních
- nedodržování elementárních typografických pravidel, zejména u interpunkce
- v publikacích nemístné pokusy o ozvláštnění porušující zažitá pravidla

Citace z webu

- jen adresa nestačí
- minimum vždy autor, název, datum, adresa

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Ověřování zdrojů

- katalogy
- Google Books
- pozor na různá PDF

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

?

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Použitá literatura:

- *Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů.* ČSN ISO 690. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2011.
- *MLA Handbook for Writers of Research Papers.* 7th ed. New York: Modern Language Association of America, 2009.
- University of Chicago Press. *The Chicago Manual of Style.* 16th ed. Chicago: University of Chicago Press, 2010.